

Handläggare:
Andras Jaeger, 08-508 29 269

Till
Trafik och arbetsmarknadsroteln

Från avfallshantering till resurshushållning - Sveriges avfallsplan 2012-2017

Svar på remiss från Stadsmiljöroteln (Dnr 303-1848/2011).

Sammanfattning

Koncernledningen tillstyrker förslaget om en nationell avfallsplan som har ett tydligt fokus på återanvändning och materialåtervinning.

Koncernledningen delar bolagens syn att de redan idag arbetar mycket aktivt för att säkerställa återanvändning och materialåtervinning, i en så hög grad som möjligt.

Koncernledningen anser att samtliga fem prioriterade områden inom ramen för avfallsplanen är av mycket stor vikt för en hållbar livsmiljö i Stockholm.

Koncernledningen kommenterar tre av fem prioriterade områden då de har en direkt anknytning till stadens bostadsbolag:

1. Avfall i bygg- och anläggningssektorn
2. Hushållsavfall
3. Resurshushållning i livsmedelskedjan

Koncernledningen finner det positivt att indikatorn för återanvändning och materialåtervinning för bygg- och rivningsmassor höjs.

Det är även positivt att avfallsplanen har som mål att det ska bli enklare för hushållen att lämna material och produkter för återanvändning samt att hushållen ska vara nöjda med insamlingen. Här är det dock mycket viktigt att ansvaret fördelas och att inte fastighetsägaren får oskälig höga kostnader för att nå måluppfyllelse.

Koncernledningen är positiv till att näring och energi från matavfall ska tas tillvara i större utsträckning än idag, vilket är i linje med stadens miljöinriktning.

Ärendet

Trafik och arbetsmarknadsroteln har remitterat "*Från avfallshantering till resurshushållning - Sveriges avfallsplan 2012-2017*" till bland annat Stockholms Stadshus AB. Stockholms Stadshus AB har i sin tur remitterat vidare till ett urval av dotterbolagen inom koncernen. Nedan följer en redovisning av bolagens remissvar i huvudsak. Remissvaren i sin helhet återfinns i bilagorna.

Alla EU:s medlemsländer ska enligt direktivet för avfall ha avfallsplaner. Länderna ska också ta fram särskilda program för förebyggande av avfall, som ska vara klara 2013. I Sverige har Naturvårdsverket ansvar för att ta fram den nationella avfallsplanen och programmet för förebyggande av avfall (avfallsförordningen 38 §).

Vi har kommit relativt långt i Sverige med att minska miljöpåverkan från avfallshanteringen. Trots det finns det en hel del kvar att göra. Exempelvis ökar mängden avfall och resurserna i avfallet skulle kunna utnyttjas bättre.

Förslaget till avfallsplan innehåller mål och åtgärder för fem prioriterade områden. Planen innehåller också exempel på vad som behöver göras för att nå ett mer resurseffektivt samhälle med utgångspunkt från miljömålen och EU:s avfallshierarki.

Förslag till prioriterade områden i avfallsplanen:

4. Avfall i bygg- och anläggningssektorn
5. Hushållsavfall
6. Resurshushållning i livsmedelskedjan
7. Avfallsbehandling
8. Illegal export av avfall till andra länder

För att nå målen i planen krävs samarbete mellan en rad aktörer: kommuner, myndigheter, näringslivet och forskarsamhället. Avfallsplanen lyfter fram vad enskilda aktörer behöver göra för att nå målen. Till planen finns också en miljökonsekvensbeskrivning och ett dokument som beskriver konsekvenserna för olika aktörer, av de åtgärder som föreslås i planen. I Stockholms stad är det trafikkontoret som ansvarar för stadens egen avfallsplan.

Underremisser

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Inom de fem prioriterade målområdena anges 15 mål. Svenska Bostäder har valt att endast lämna synpunkter på de mål som har med den egna verksamheten att göra.

Mål och åtgärder

Målområde: Bygg och rivningsavfall

Hantering av avfall inom bygg- och anläggningssektorn

Mål: Återanvändningen och materialåtervinningen av icke farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 procent år 2020.

Svenska Bostäder arbetar redan idag aktivt för att säkerställa återanvändning och materialåtervinning i så hög grad som möjligt men bolaget är osäkra på om 70 %-målet är rimligt om inte energiåtervinning ingår. Däremot tycker Svenska Bostäder att det är viktigt att bolaget strävar mot detta mål. Svenska Bostäder kräver, som exempel, i alla

byggprojekt att entreprenören skall upprätta en avfallsplan. I den ska det särskilt beaktas att:

- Avfallsansvarig utses.
- Analysera vilka materialfraktioner som uppkommer, hur de sorteras för återvinning och redovisa detta.

Redan under projekteringen ställs krav för att minimera mängden avfall, alltså arbeta förebyggande, genom t ex prefabricering och konfektionering.

Källsortering ska ske enligt Kretsloppsrådets riktlinjer ”Avfallsfraktioner vid byggproduktion – basnivå” i minst följande fraktioner:

- Farligt avfall (olika slag separeras)
- Elavfall (olika slag separeras)
- Trä
- Brännbart
- Plast för återvinning
- Gips
- Skrot och metall
- Fyllnadsmassor
- Deponi (utsorterat) eller Blandat avfall (för eftersortering) – minimeras

Avsteg från detta ska vara särskilt motiverad och i så fall redovisas i miljöplanen. Om det är trångt på arbetsplatsen ska man söka lösningar med små kärl och tätare hämtning av avfallet.

Sortering av byggavfall ska i första hand utföras på arbetsplatsen och de fraktioner som lämnas till återvinning ska vara rena.

I samband med slutbesiktning redovisar entreprenören en sammanställning av uppkomna avfallsfraktioner och mängder med tillhörande verifikationer..

Vidare använder Svenska Bostäder sig av Byggvarubedömningen och kräver att varor som används i entreprenaden inom följande produktgrupper skall vara miljöprövade enligt kriterierna i Byggvarubedömningen (www.byggvarubedomningen.se):

- Förvaltningsprodukter för drift (rengöringsprodukter, saneringsmedel, smörjmedel m.m.)
- Kemiska produkter (färg, fog, lim, fogskum, fogmassor m.m.)
- Cementbaserade produkter (puts, avjämningsmassor, spackel)
- Invändiga ytskikt
- Golvbeläggningar
- Byggskivor
- Termisk isolering
- Snickerier (exkl. beslag)
- Takbeläggningar
- Plan plåt (hängskivor, ståndsivor m.m.)
- Fasadmateriel (puts, skivor, tegel, element, panel)
- Drev, tätning, nät m.m.
- Fönster, dörrar

Byggvaror som fått totalbedömningen ”Rekommenderas” eller ”Accepteras” är godkända för användning. Byggvara som fått totalbedömningen ”Rekommenderas” ska prioriteras före byggvara med totalbedömningen ”Accepteras” om möjligheten finns.

Byggvaror med totalbedömningen ”Undviks” får endast användas efter Beställarens godkännande samt upprättande av avvikelserapport.

Oavsett varors värdering i Byggvarubedömningen gäller följande:

- Byggmaterial ska väljas så att dag- och grundvatten inte påverkas negativt. Koppar och zink samt dess legeringar ska inte användas som material i tak- och fasadplåt eller i stuprör.
- Användning av PVC ska undvikas.
- Om tropiska träslag används skall dessa vara FSC-märkta eller likvärdigt. Användning av tryckimpregnerat virke ska undvikas.

För miljökrav på el- och vvs-installationer finns speciella riktlinjer som är integrerade i Svenska Bostäders tekniska el- respektive vvs-regler.

Certifieringskrav för miljöinventerare

I exemplet på vad övriga aktörer kan göra finns förslaget att fastighetsägare/byggherrar och rivningsbranschen gemensamt skall utvärdera nuvarande certifieringskrav för miljöinventering av fastigheter och vid behov utveckla kraven avseende inventering inför rivning. Där anser Svenska Bostäder att bolaget som fastighetsägare kan bidra med sin kompetens, men däremot så borde denna arbetsgrupp ledas av något mer centralt organ.

Målområde: Hushållsavfall

Materialåtervinning och insamling

Mål: Återanvändningen av hushållsavfall ska öka och minst 90 procent av hushållen ska vara nöjda med insamlingen.

Svenska Bostäder ser positivt till att man vill göra det enklare för konsumenter att källsortera, då det fortfarande är svårt för många att förstå varför man inte får slänga t.ex. en plastblomkruka i plastinsamlingen eller den klassiska stekpannan i metallfraktionen. Det är viktigt att källsorteringen fortsätter att utvecklas, inte bara i fler fraktioner utan även i insamlings- och förädlingsleden. Ansvar ska inte bara ligga på de personer som sorterar, utan ett större ansvar borde ligga på Förpacknings- och tidningsinsamlingen och de företag som tar hand om de insamlade fraktionerna för förädling. Mycket av tekniken finns redan i dag, men används inte i så stor utsträckning i Sverige. Tekniken behöver även utvecklas.

Det står vidare att fastighetsägare ska upplåta ändamålsenliga utrymmen för källsortering. Vad menas med det? Ansvar för hushållens avfall ligger väl framförallt hos kommunerna, producenterna, och Förpacknings och tidningsinsamlingen.

Svenska Bostäder arbetar sedan länge med fastighetsnära källsortering i dessa fraktioner:

- Tidningar/returpapper
- Kartong/well
- Färgat glas
- Ofärgat glas
- Metallförpackningar

- Plastförpackningar
- Grovavfall
- Elavfall
- Småbatterier
- Ljuskällor

Den service som Förpacknings- och tidningsinsamlingen erbjuder genom sina återvinningsstationer kan inte anses motsvara de krav och förväntningar bolagets hyresgäster har på att fastighetsnära kunna lämna sorterade förpackningar och tidningar. Svenska Bostäder anser att det i den nationella avfallsplanen ännu tydligare borde pekas på producenternas ansvar att tillhandhålla ett system som fungerar också i en storstad som Stockholm. Insamlingssystemen måste bättre än idag anpassas till de lokala förutsättningar som finns t.ex. genom samverkan med fastighetsägare. Dagens insamlingssystem innebär att bolagets hyresgäster får betala flera gånger för källsorteringen av förpackningar:

- I affären, som påslag till förpackningsinsamlingen
- Iordningställande av källsorteringsutrymmet, genom hyran
- Hämtning av avfallet, genom hyran
- Extra kostnader för avfallets kvalitetsbrister + städning, genom hyran
- Eventuella hyresintäktsbortfall för fastighetsägaren, genom hyran.

Källsorteringsutrymmena kräver dessutom stora resurser av bolaget som fastighetsägare. Det krävs daglig (i vissa fall flera gånger per dag) städning och tillsyn och återkommande informationskampanjer för att hålla fraktionerna så rena som möjligt. Svenska Bostäder har även problem med att området utanför miljöstugorna ibland används som avstjälpningsplats. Utöver detta krävs uppföljning av fakturor och statistik samt ett löpande utvecklings- och förbättringsarbete. Det vore rimligt om förpackningsinsamlingen stod för en större del av kostnaden än de gör idag. För avfall med producentansvar borde ansvaret, liksom kostnaderna, i större utsträckning läggas på materialbolagen. Producentansvaret sätts ur spel om inga tydliga signaler ges om de faktiska kostnaderna för att skapa förutsättningar för källsortering och för att samla in avfallet. Vad är då drivkraften att ändra och effektivisera hanteringen? Fastighetsnära lösningar kan behöva kompletteras med andra centrala sorterings- och hämtningslösningar för att nå ett totalt sett effektivare system. Det blir en bättre totalekonomisk lösning med större resurser att uppfylla kraven på tillgänglighet, arbetsmiljö och estetik. Det blir dessutom mindre trafik i bostadsområdena. Svenska Bostäder ser det som mycket positivt att man kommer att premiera målet att öka återvinning av material framför energiutvinning. Detta ökar förtroendet för källsortering som företeelse. Att stora volymer av det källsorterade materialet går till förbränning utgör ett pedagogiskt problem i samtal med bolaget hyresgäster.

Man skriver vidare i texten för detta mål, under exempel på vad övriga aktörer kan göra, att kommunerna bör se till att avfallshanteringen samordnas med annan samhällsplanering och blir en del av infrastrukturen. Detta är något som Svenska Bostäder ser har en stor förbättringspotential, t.ex. när man planerar för helt nya bostadsområden, men även se att över avfallshanteringen mer som en helhet och hjälpas

åt att bygga upp en hållbar avfallshantering.

Svenska Bostäder ser även positivt till att utveckla arbetet med information/kommunikation med hushållen.

Elavfall och batterier

Mål: Insamlingen av elavfall till materialåtervinning ska öka, speciellt för smått elavfall.

Insamling av mindre elavfall och batterier finns idag i de allra flesta av Svenska Bostäders miljöstugor. De insamlingssystem som producenterna har valt via framför allt de kommunala återvinningscentralerna är inte en lösning som är bra anpassad ur tillgänglighetssynpunkt för bolagets bostadsområden och hyresgäster. För en fungerande insamling tror Svenska Bostäder att det är nödvändigt med en mer fastighetsnära insamling och tar därför emot elavfall och batterier i bolagets miljörum. Finns inte denna insamling fastighetsnära bedömer bolaget att risken är stor att detta avfall istället hamnar i det blandade grovavfallet eller i hushållsopan (*bilaga 1*).

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Följande förslag till mål har direkt eller indirekt påverkan på Stockholmshem AB.

Hanteringen av avfall inom bygg- och anläggningssektorn

Bygg- och rivningssektorn

”Återanvändning och materialåtervinningen av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 procent år 2020.” (enligt planen var denna siffra år 2010 50 procent)
Stockholmshem arbetar idag redan mycket aktivt i sina byggprojekt för att säkerställa återanvändning och materialåtervinning i så hög grad som möjligt och ställer alltid miljökrav på byggvaror för att kunna ta ett miljöansvar och i framtiden ha bra kunskap om vad som finns inbyggt i bolagets fastigheter. Bolaget anser att det är möjligt att nå det uppställda målet.

Hushållsavfall

Under rubriken hushållsavfall anges mål under rubrikerna återanvändning, textilier, materialåtervinning och insamling, elavfall och batterier samt nedskräpning.

Av dessa är målen under rubrikerna materialåtervinning och insamling,

”Materialåtervinning av hushållsavfall ska öka och minst 90 % av hushållen ska vara nöjda med insamlingen” samt elavfall och batterier, ”Insamlingen av elavfall till materialåtervinning ska öka, speciellt för smått elavfall” de som framför allt berör Stockholmshem.

Materialåtervinning och insamling

I princip samtliga av Stockholmshems bostadsområden finns det idag möjlighet att fastighetsnära lämna utsorterade glasförpackningar och tidningar i miljörummet eller i behållare utplacerade i området. Bolaget eftersträvar också att i så stor utsträckning som möjligt erbjuda sina hyresgäster möjligheten att fastighetsnära lämna sorterade metall-, plast- och pappersförpackningar. Den service som Förpacknings- och tidningsinsamlingen erbjuder genom sina återvinningsstationer kan inte anses motsvara de krav och förväntningar bolagets hyresgäster har på att fastighetsnära kunna lämna

sorterade förpackningar och tidningar. Stockholmshem anser att det i den nationella avfallsplanen ännu tydligare borde pekas på producenternas ansvar att tillhandhålla ett system som fungerar också i bostadsområden i en storstad som Stockholm. Insamlingssystemen måste bättre än idag anpassas till de lokala förutsättningar som finns t ex genom samverkan med fastighetsägare. Dagens insamlingssystem innebär att Stockholmshems hyresgäster både är med och finansiera Förpacknings- och tidningsinsamlingens återvinningsstationer genom förpackningsavgifter och genom hyran den fastighetsnära insamling som vi som fastighetsägare tillhandahåller.

Elavfall och batterier

Insamling av elavfall och batterier finns idag i de allra flesta av Stockholmshems bostadsområden i bolagets miljörum. De insamlingssystem som producenterna har valt, via framför allt de kommunala återvinningscentralerna, är inte en lösning som är bra anpassad för bolagets bostadsområden och hyresgäster. För en fungerande insamling tror bolaget att det är nödvändigt med en mer fastighetsnära insamling och tar därför emot elavfall och batterier i bolagets miljörum. Finns inte denna insamling fastighetsnära bedömer Stockholmshem att risken är stor att detta avfall istället hamnar i det blandade grovavfallet eller i hushållsopan. Den fastighetsnära insamlingen innebär också i detta fall att Stockholmshems hyresgäster betalar för två insamlingssystem, dels via den avgift som tas ut på elektriska produkter och batterier och dels via de kostnader som finns för bolagets miljöhus.

Resurshushållning i livsmedelskedjan

Återvinning av näring och energi från matavfall

”År 2015 behandlas minst 40 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker biologiskt så att växtnäring och energi tas tillvara.”

För att på ett effektivt och väl fungerande sätt kunna samla in utsorterat matavfall från Stockholmshems bostadsområden krävs bra tekniska lösningar som t ex matavfallsskvarnar, mobil och stationär sopsug, bottentömmande behållare eller optisk sortering. Bolaget är mycket tveksamma till kärllösningar för insamling av matavfall i bolagets miljörum både ur sanitär och ur arbetsmiljösynpunkt.

Stockholmshem har i dag matavfallsskvarnar kopplade direkt till va-ledningsnätet installerade i ett antal lägenheter och planerar ytterligare installationer. På så sätt kan Stockholm Vatten öka sin produktion av biogas och restprodukten slam förutsätts kunna användas inom jordbruket. I dagsläget är det dock endast mindre mängder av det slam som produceras i Stockholm Vattens reningsverk som återförs som näringsämne på jordbruksmark, trots att slammet håller en sådan kvalitet att detta borde vara möjligt. Ska matavfallsskvarnar kopplade till va-ledningsnätet vara en del i arbetet med att öka insamlingen och nyttiggörandet av utsorterat matavfall, är det därför mycket viktigt att den del av matavfallet som hanteras via matavfallsskvarnar räknas med i det föreslagna målet. Detta förutsätter att slammet håller en sådan kvalitet att det är möjligt att återföra som näring till jordbruksmark, även om detta i dagsläget inte sker (*bilaga 2*).

Stockholm Vattens remissvar har i huvudsak följande lydelse.

Bolaget har tagit del av Naturvårdsverkets förslag och tycker att det är bra och har inga vidare synpunkter (*bilaga 3*).

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen tillstyrker förslaget om en nationell avfallsplan som har ett tydligt fokus på återanvändning och materialåtervinning.

Koncernledningen delar bolagens syn att de redan idag arbetar mycket aktivt för att säkerställa återanvändning och materialåtervinning, i en så hög grad som möjligt.

Koncernledningen kommenterar endast de delar inom de fem prioriterade områdena som har en direkt anknytning till stadens bostadsbolag:

1. Avfall i bygg- och anläggningssektorn
2. Hushållsavfall
3. Resurshushållning i livsmedelskedjan

Bygg och rivningsavfall

Mål: Återanvändning och materialåtervinning av ickefarligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 procent år 2020.

Stadens bolag arbetar redan idag mycket aktivt för att säkerställa återanvändning och materialåtervinning i en så hög grad som möjligt. Bolagen använder sig bl.a. av Byggvarubedömningen för att säkerställa att enbart miljöbedömda och miljögodkända produkter används.

Enligt avfallsplanen för år 2010 var indikatorn 50 procent, men koncernledningen gör i likhet med bolagen bedömningen att indikatorn bör kunna höjas till 70 procent, fram till år 2020, för återanvändning och materialåtervinning av ickefarligt byggnads- och rivningsavfall.

Koncernledningen ställer sig även positiv till att ett eller flera av stadens bostadsbolag medverkar utifrån ett fastighetsägarperspektiv i det fortsatta standardiseringsarbetet kring miljöinventering av fastigheter. Och vid behov utveckla kraven avseende inventering inför rivning.

Hushållsavfall

Mål: Återanvändning av hushållsavfall ska öka och minst 90 procent av hushållen ska vara nöjda med insamlingen.

Koncernledningen tycker att det är mycket positivt att avfallsplanen har som mål att det ska bli enklare för hushållen att lämna material och produkter för återanvändning och att hushållen ska vara nöjda med insamlingen. Då en stor del av ansvaret för att uppnå målen faller på fastighetsägarna anser därför koncernledningen att fördelningen av ansvaret och tillhörande kostnader i den nationella avfallsplanen behöver tydliggöras ytterligare. Det är en förutsättning för att uppnå målet där minst 90 procent av hushållen är nöjda med insamlingen.

Resurshushållning i Livsmedelskedjan

Mål: År 2015 behandlas minst 40 procent av matavfall från hushåll, restauranger, storkök och butiker biologiskt så att växtnäring och energi tas till vara.

Koncernledningen är positiv till att näring och energi från matavfall ska tas tillvara i större utsträckning än idag. I finansborgarrådets förslag till budget 2012 för Stockholms stad ska ambitionen höjas när det gäller matavfallsinsamling, i syfte att öka tillgången av biogas i regionen. Staden har som inriktning att påbörja en utökad insamling från såväl privathushåll som storhushåll och ska sträva efter att nå det nationella målet avseende insamling av matavfall.

Övriga synpunkter

Koncernledningen anser att samtliga fem prioriterade områden inom ramen för avfallsplanen är av mycket stor vikt för en hållbar livsmiljö i Stockholm.

Koncernledningen kommenterar dock endast tre av de fem prioriterade områden då de har en direkt anknytning till stadens bostadsbolag. De två prioriterade områden som inte kommenteras är avfallsbehandling, där beskrivs mål för bl.a. bilskrotning och nedlagda deponier, samt området illegal export av avfall till andra länder.

Per Blomstrand

vice VD Stockholms Stadshus AB

Bilagor

1. Remissvar Svenska Bostäder
2. Remissvar Stockholmshem
3. Remissvar Stockholm Vatten

Bilaga 1

Sara Feinberg
Stockholms Stadshus AB
105 35 Stockholm
sara.feinberg@stadshusab.se

Yttrande över remissutgåva *Från avfallshantering till resurshushållning, Sveriges avfallsplan 2012-2017*

Naturvårdsverket har tagit fram ett förslag till ny nationell avfallsplan och AB Svenska Bostäder har via Stockholms Stadshus AB getts möjlighet att lämna företagets synpunkter på förslaget vilket vi uppskattar.

AB Svenska Bostäders synpunkter skickas enligt instruktion endast i digital form till Sara Feinberg, administratör på Stockholms Stadshus AB, i ett worddokument samt i ett undertecknat och inscannat remissvar. AB Svenska Bostäders synpunkter framgår av Bilaga 1.

Med vänlig hälsning

AB SVENSKA BOSTÄDER

Allan Leveau
Tf chef Fastighetsutveckling

Bilaga 1

Bakgrund

Den nya avfallsplanen skall ersätta den tidigare avfallsplanen från 2005: ”Strategi för hållbar avfallshantering – Sveriges avfallsplan”.

Alla EU:s medlemsländer ska enligt direktivet för avfall ha avfallsplaner. Länderna ska också ta fram särskilda program för förebyggande av avfall, som ska vara klara 2013. I Sverige har Naturvårdsverket ansvar för att ta fram den nationella avfallsplanen och programmet för förebyggande av avfall.

Förslaget till den nationella avfallsplanen innehåller mål och åtgärder för ett antal prioriterade områden. Åtgärderna syftar till att minska avfallens mängd och farlighet, bättre ta vara på resurserna i avfallet, stoppa spridningen av farliga ämnen och generellt förbättra avfallshanteringen. Planen innehåller också exempel på vad vi behöver göra för att nå ett mer resurseffektivt samhälle med utgångspunkt från miljömålen och EU:s avfallshierarki.

Den nationella planen samspelar med planeringen på både lokal och regional nivå.

För att nå målen i planen krävs samarbete mellan en rad aktörer; kommuner, myndigheter, näringslivet och forskarsamhället. Avfallsplanen har målsättningen att lyfta fram vad enskilda aktörer behöver göra för att nå målen.

En omfattande samrådsprocess med berörda aktörer på avfallsområdet ligger till grund för planen. Under arbetets gång har inriktningen och utformningen av avfallsplanen diskuterats vid samtliga möten med Avfallsrådet.

Prioriterade målområden

Den nya avfallsplanen prioriterar åtgärder inom följande områden:

1. Bygg- och rivningsavfall
2. Hushållsavfall
3. Resurshushållning i livsmedelskedjan
4. Avfallsbehandling
5. Illegal export av avfall

De prioriterade målen har EU:s avfallshierarki som utgångspunkt. Avfallshierarkins fem steg är:

- Förebyggande
- Återanvändning
- Materialåtervinning
- Annan återvinning, t.ex. energiåtervinning
- Deponering

För alla prioriterade områden finns mål och åtgärder. Det finns två olika sorters mål:

- Miljömålsberedningens förslag till etappmål samt

- Naturvårdsverkets mål för planen, som visar vad som bör uppnås inom området.

Åtgärderna riktar sig till både myndigheter och verksamhetsutövare. Totalt rör det sig om ett fyrtiotal olika aktörer. De aktörer som berörs av flest åtgärder är kommunerna och Naturvårdsverket.

Synpunkter från AB Svenska Bostäder

Inom de fem prioriterade målområdena anges 15 mål. Svenska Bostäder har valt att endast lämna synpunkter på de mål som har med den egna verksamheten att göra.

Mål och åtgärder

MÅLOMRÅDE: Bygg och rivningsavfall

Hantering av avfall inom bygg- och anläggningssektorn

MÅL: Återanvändningen och materialåtervinningen av icke farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 procent år 2020.

Svenska Bostäder arbetar redan idag aktivt för att säkerställa återanvändning och materialåtervinning i så hög grad som möjligt men vi är osäkra på om 70 %-målet är rimligt om inte energiåtervinning ingår. Däremot tycker vi att det är viktigt att vi strävar mot detta mål.

Svenska Bostäder kräver, som exempel, i alla byggprojekt att entreprenören skall upprätta en avfallsplan. I den ska det särskilt beaktas att:

- Avfallsansvarig utses.
- Analysera vilka materialfraktioner som uppkommer, hur de sorteras för återvinning och redovisa detta.

Redan under projekteringen ställs krav för att minimera mängden avfall, alltså arbeta förebyggande, genom t ex prefabricering och konfektionering.

Källsortering ska ske enligt Kretsloppsrådets riktlinjer ”Avfallsfraktioner vid byggproduktion – basnivå” i minst följande fraktioner:

- Farligt avfall (olika slag separeras)
- Elavfall (olika slag separeras)
- Trä
- Brännbart
- Plast för återvinning
- Gips
- Skrot och metall
- Fyllnadsmassor
- Deponi (utsorterat) eller Blandat avfall (för eftersortering) – minimeras

Avsteg från detta ska vara särskilt motiverad och i så fall redovisas i miljöplanen. Om det är trångt på arbetsplatsen ska man söka lösningar med små kärl och tätare hämtning av avfallet.

Sortering av byggavfall ska i första hand utföras på arbetsplatsen och de fraktioner som lämnas till återvinning ska vara rena.

I samband med slutbesiktning redovisar entreprenören en sammanställning av uppkomna avfallsfraktioner och mängder med tillhörande verifikationer..

Vidare använder Svenska Bostäder sig av Byggvarubedömningen och kräver att varor som används i entreprenaden inom följande produktgrupper skall vara miljöprövade enligt kriterierna i Byggvarubedömningen (www.byggvarubedomningen.se):

- Förvaltningsprodukter för drift (rengöringsprodukter, saneringsmedel, smörjmedel m.m.)
- Kemiska produkter (färg, fog, lim, fogskum, fogmassor m.m.)
- Cementbaserade produkter (puts, avjämningsmassor, spackel)
- Invändiga ytskikt
- Golvbeläggningar
- Byggskivor
- Termisk isolering
- Snickerier (exkl. beslag)
- Takbeläggningar
- Plan plåt (hängskivor, stånskivor m.m.)
- Fasadmaterial (puts, skivor, tegel, element, panel)
- Drev, tätning, nät m.m.
- Fönster, dörrar

Byggvaror som fått totalbedömningen ”Rekommenderas” eller ”Accepteras” är godkända för användning. Byggvara som fått totalbedömningen ”Rekommenderas” ska prioriteras före byggvara med totalbedömningen ”Accepteras” om möjligheten finns. Byggvaror med totalbedömningen ”Undviks” får endast användas efter Beställarens godkännande samt upprättande av avvikelserapport.

Oavsett varors värdering i Byggvarubedömningen gäller följande:

- Byggmaterial ska väljas så att dag- och grundvatten inte påverkas negativt. Koppar och zink samt dess legeringar ska inte användas som material i tak- och fasadplåt eller i stuprör.
- Användning av PVC ska undvikas.
- Om tropiska träslag används skall dessa vara FSC-märkta eller likvärdigt. Användning av tryckimpregnerat virke ska undvikas.

För miljökrav på el- och vvs-installationer finns speciella riktlinjer som är integrerade i Svenska Bostäders tekniska el- respektive vvs-regler.

Certifieringskrav för miljöinventerare

I exemplet på vad övriga aktörer kan göra finns förslaget att fastighetsägare/byggherrar och rivningsbranschen gemensamt skall utvärdera nuvarande certifieringskrav för miljöinventering av fastigheter och vid behov utveckla kraven avseende inventering inför rivning. Där anser vi att vi som fastighetsägare kan bidra med vår kompetens, men däremot så borde denna arbetsgrupp ledas av något mer centralt organ.

MÅLOMRÅDE: Hushållsavfall

Materialåtervinning och insamling

MÅL: Återanvändningen av hushållsavfall ska öka och minst 90 procent av hushållen ska vara nöjda med insamlingen.

Svenska Bostäder ser positivt till att man vill göra det enklare för konsumenter att källsortera, då det fortfarande är svårt för många att förstå varför man inte får slänga t.ex. en plastblomkruka i plastinsamlingen eller den klassiska stekpannan i metallfraktionen. Det är viktigt att källsorteringen fortsätter att utvecklas, inte bara i fler fraktioner utan även i insamlings- och förädlingsleden. Ansvar ska inte bara ligga på de personer som sorterar, utan ett större ansvar borde ligga på Förpacknings- och tidningsinsamlingen och de företag som tar hand om de insamlade fraktionerna för förädling. Mycket av tekniken finns redan i dag, men används inte i så stor utsträckning i Sverige. Tekniken behöver även utvecklas.

Det står vidare att fastighetsägare ska upplåta ändamålsenliga utrymmen för källsortering. Vad menas med det? Ansvar för hushållens avfall ligger väl framförallt hos kommunerna, producenterna, och Förpacknings och tidningsinsamlingen.

Svenska Bostäder arbetar sedan länge med fastighetsnära källsortering i dessa fraktioner:

- Tidningar/returpapper
- Kartong/well
- Färgat glas
- Ofärgat glas
- Metallförpackningar
- Plastförpackningar
- Grovavfall
- Elavfall
- Småbatterier
- Ljuskällor

Den service som Förpacknings- och tidningsinsamlingen erbjuder genom sina återvinningsstationer kan inte anses motsvara de krav och förväntningar våra hyresgäster har på att fastighetsnära kunna lämna sorterade förpackningar och tidningar. Svenska Bostäder anser att det i den nationella avfallsplanen ännu tydligare borde pekas på producenternas ansvar att tillhandhålla ett system som fungerar också i en storstad som Stockholm. Insamlingssystemen måste bättre än idag anpassas till de lokala förutsättningar som finns t.ex. genom samverkan med fastighetsägare. Dagens

insamlingssystem innebär att våra hyresgäster får betala flera gånger för källsorteringen av förpackningar:

- I affären, som påslag till förpackningsinsamlingen
- Iordningställande av källsorteringsutrymmet, genom hyran
- Hämtning av avfallet, genom hyran
- Extra kostnader för avfallets kvalitetsbrister + städning, genom hyran
- Eventuella hyresintäktsbortfall för fastighetsägaren, genom hyran.

Källsorteringsutrymmena kräver dessutom stora resurser av oss som fastighetsägare. Det krävs daglig (i vissa fall flera gånger per dag) städning och tillsyn och återkommande informationskampanjer för att hålla fraktionerna så rena som möjligt. Svenska Bostäder har även problem med att området utanför miljöstugorna ibland används som avstjälpningsplats. Utöver detta krävs uppföljning av fakturor och statistik samt ett löpande utvecklings- och förbättringsarbete. Det vore rimligt om förpackningsinsamlingen stod för en större del av kostnaden än de gör idag.

För avfall med producentansvar borde ansvaret, liksom kostnaderna, i större utsträckning läggas på materialbolagen. Producentansvaret sätts ur spel om inga tydliga signaler ges om de faktiska kostnaderna för att skapa förutsättningar för källsortering och för att samla in avfallet. Vad är då drivkraften att ändra och effektivisera hanteringen?

Fastighetsnära lösningar kan behöva kompletteras med andra centrala sorterings- och hämtningslösningar för att nå ett totalt sett effektivare system. Det blir en bättre totalekonomisk lösning med större resurser att uppfylla kraven på tillgänglighet, arbetsmiljö och estetik. Det blir dessutom mindre trafik i bostadsområdena.

Vi ser det som mycket positivt att man kommer att premiera målet att öka återvinning av material framför energiutvinning. Detta ökar förtroendet för källsortering som företeelse. Att stora volymer av det källsorterade materialet går till förbränning utgör ett pedagogiskt problem i samtal med våra hyresgäster.

Man skriver vidare i texten för detta mål, under exempel på vad övriga aktörer kan göra, att kommunerna bör se till att avfallshanteringen samordnas med annan samhällsplanering och blir en del av infrastrukturen. Detta är något som vi ser har en stor förbättringspotential, t.ex. när man planerar för helt nya bostadsområden, men även se till att över avfallshanteringen mer som en helhet och hjälpas åt att bygga upp en hållbar avfallshantering.

Svenska Bostäder ser även positivt till att utveckla arbetet med information/kommunikation med hushållen.

Elavfall och batterier

MÅL: Insamlingen av elavfall till materialåtervinning ska öka, speciellt för smått elavfall.

Insamling av mindre elavfall och batterier finns idag i de allra flesta av Svenska Bostäders miljöstugor. De insamlingssystem som producenterna har valt via framför allt

de kommunala återvinningscentralerna är inte en lösning som är bra anpassad ur tillgänglighetssynpunkt för våra bostadsområden och hyresgäster. För en fungerande insamling tror vi att det är nödvändigt med en mer fastighetsnära insamling och tar därför emot elavfall och batterier i våra miljörum. Finns inte denna insamling fastighetsnära bedömer vi att risken är stor att detta avfall istället hamnar i det blandade grovavfallet eller i hushållsopan.

Med vänlig hälsning

AB SVENSKA BOSTÄDER

Allan Leveau
Tf chef Fastighetsutveckling

Handläggare:

Helena Larsson
Miljösamordnare

2011-10-03

Dnr 2011-1056

Till

Stockholms Stadshus AB
Sara Feinberg
105 35 Stockholm

Remiss av ”Från avfallshantering till resurshushållning – Sveriges avfallsplan 2012-2017”

Med anledning av rubricerad remiss får Stockholmshem lämna följande svar.

Remissen

Naturvårdsverket har ansvar för att enligt gällande EU-direktiv se till att det finns en nationell avfallsplan och ett program för att förebygga uppkomsten av avfall i Sverige. Ett förslag till ny nationell avfallsplan som ska börja gälla från och med år 2012 har nu tagits fram och skickats ut på remiss. Programmet för att förebygga uppkomsten av avfall ska vara klart 2013.

I förslaget till den nya nationella avfallsplanen anges inriktningen för Sveriges avfallsarbete de kommande åren (2012-2017). Planen pekar ut fem områden där det bedöms finnas extra stora behov av åtgärder. Åtgärderna ska syfta till att minska avfallets mängd och farlighet, bättre ta vara på resurserna i avfallet, stoppa spridningen av farliga ämnen och generellt förbättra avfallshantering. Den nationella avfallsplanen ska samspela med planeringen både på regional och på lokal nivå. I Stockholms stad är det Trafikkontoret som ansvarar för stadens egen avfallsplan.

Målområden och mål

I förslaget till nationell avfallsplan prioriteras åtgärder inom följande områden:

1. Bygg- och rivningsavfall
2. Hushållsavfall
3. Resurshushållning i livsmedelskedjan
4. Avfallsbehandling
5. Illegal export av avfall

För respektive prioriterat område har 15 mål och åtgärder för att nå dessa tagits fram. Det finns två olika sorters mål:

1. Miljömålsberedningens förslag till etappmål, som för bygg- och rivningsavfall grundar sig på Avfallsdirektivets (2008/98/EG) mål.
2. Naturvårdsverkets mål för planen, visar vad de anser bör uppnås inom området.

Stockholmsshems synpunkter

Följande förslag till mål har direkt eller indirekt påverkan på Stockholmshem AB.

HANTERINGEN AV AVFALL INOM BYGG- OCH ANLÄGGNINGSSEKTORN

Bygg- och rivningssektorn

"Återanvändning och materialåtervinningen av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 procent år 2020." (enligt planen var denna siffra år 2010 50 procent)

Stockholmshem arbetar idag redan mycket aktivt i våra byggprojekt för att säkerställa återanvändning och materialåtervinning i så hög grad som möjligt och ställer alltid miljökrav på byggvaror för att kunna ta ett miljöansvar och i framtiden ha bra kunskap om vad som finns inbyggt i våra fastigheter. Vi anser att det är möjligt att nå det uppställda målet.

HUSHÅLLSAVFALL

Under rubriken hushållsavfall anges mål under rubrikerna återanvändning, textilier, materialåtervinning och insamling, elavfall och batterier samt nedskräpning.

Av dessa är målen under rubrikerna materialåtervinning och insamling, *"Materialåtervinning av hushållsavfall ska öka och minst 90 % av hushållen ska vara nöjda med insamlingen"* samt elavfall och batterier, *"Insamlingen av elavfall till materialåtervinning ska öka, speciellt för smått elavfall"* de som framför allt berör Stockholmshem.

Materialåtervinning och insamling

I princip samtliga av Stockholmsshems bostadsområden finns det idag möjlighet att fastighetsnära lämna utsorterade glasförpackningar och tidningar i miljörummet eller i behållare utplacerade i området. Vi eftersträvar också att i så stor utsträckning som möjligt erbjuda våra hyresgäster möjligheten att fastighetsnära lämna sorterade metall-, plast- och pappersförpackningar. Den service som Förpacknings- och tidningsinsamlingen erbjuder genom sina återvinningsstationer kan inte anses motsvara de krav och förväntningar våra hyresgäster har på att fastighetsnära kunna lämna sorterade förpackningar och tidningar. Stockholmshem anser att det i den nationella avfallsplanen ännu tydligare borde pekas på producenternas ansvar att tillhandahålla ett system som fungerar också i bostadsområden i en storstad som Stockholm. Insamlingssystemen måste bättre än idag anpassas till de lokala förutsättningar som finns t ex genom samverkan med fastighetsägare. Dagens insamlingssystem innebär att våra hyresgäster både är med och finansiera Förpacknings- och tidningsinsamlingens återvinningsstationer genom förpackningsavgifter och genom hyran den fastighetsnära insamling som vi som fastighetsägare tillhandahåller.

Elavfall och batterier

Insamling av elavfall och batterier finns idag i de allra flesta av Stockholmsshems bostadsområden i våra miljörum. De insamlingssystem som producenterna har valt, via framför allt de kommunala återvinningscentralerna, är inte en lösning som är bra anpassad för våra bostadsområden och hyresgäster. För en fungerande insamling tror vi att det är nödvändigt med en mer fastighetsnära insamling och tar därför emot elavfall och batterier i våra miljörum. Finns inte denna insamling fastighetsnära bedömer vi att risken är stor att detta avfall istället hamnar i det blandade grovavfallet eller i hushållspan. Den fastighetsnära insamlingen innebär också i detta fall att våra

hyresgäster betalar för två insamlingsystem, dels via den avgift som tas ut på elektriska produkter och batterier och dels via de kostnader som finns för våra miljöhus.

RESURSHUSHÅLLNING I LIVSMEDELSKEDJAN

Återvinning av näring och energi från matavfall

”År 2015 behandlas minst 40 procent av matavfallet från hushåll, restauranger, storkök och butiker biologiskt så att växtnäring och energi tas tillvara.”

För att på ett effektivt och väl fungerande sätt kunna samla in utsorterat matavfall från våra bostadsområden krävs bra tekniska lösningar som t ex matavfallskvarnar, mobil och stationär sopsug, bottentömmande behållare eller optisk sortering. Vi är mycket tveksamma till kärllösningar för insamling av matavfall i våra miljörum både ur sanitär och ur arbetsmiljösynpunkt.

Stockholmskem har i dag matavfallskvarnar kopplade direkt till va-ledningsnätet installerade i ett antal lägenheter och planerar ytterligare installationer. På så sätt kan Stockholm Vatten öka sin produktion av biogas och restprodukten slam förutsätts kunna användas inom jordbruket. I dagsläget är det dock endast mindre mängder av det slam som produceras i Stockholm Vattens reningsverk som återförs som näringsämne på jordbruksmark, trots att slammet håller en sådan kvalitet att detta borde vara möjligt. Ska matavfallskvarnar kopplade till va-ledningsnätet vara en del i arbetet med att öka insamlingen och nyttiggörandet av utsorterat matavfall, är det därför mycket viktigt att den del av matavfallet som hanteras via matavfallskvarnar räknas med i det föreslagna målet. Detta förutsätter att slammet håller en sådan kvalitet att det är möjligt att återföra som näring till jordbruksmark, även om detta i dagsläget inte sker.

AKTIEBOLAGET STOCKHOLMSHEM

Ingela Lindh

Kvalitets- och Miljöstyrning
Lars Lindblom
Tel 0852212450
lars.lindblom@stockholmvatten.se

PROMEMORIA

Till: Sara Feinberg
Avdelning: Stadshus AB

Ang: **Remiss** – ”Från avfallshantering till resurshushållning - Sveriges avfallsplan 2010-2017”

Kopia: Stockholm Vatten AB Registratur

Hej,
Vi har tagit del av Naturvårdsverkets förslag och tycker att det är bra och har inga vidare synpunkter.

Vänliga hälsningar,

Lars Lindblom